

La fi del miratge d'uns Mossos al servei de la República

Trapero, que tenia un pla per detenir tot el Govern després de la declaració d'independència, personifica la distància entre l'executiu i la policia catalana vigent des de la tardor del 2017

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=7QTXUqj1Tj8>

Manuel Marchena va fer només una pregunta en tot el judici de l'1-O. Va ser el 14 de març, quan ja havia acabat l'interrogatori de les defenses i les acusacions a Josep Lluís Trapero, major dels Mossos durant la tardor del 2017. Quan Trapero i la seva advocada, Olga Tubau, ja es preparaven per marxar de la sala, Marchena va formular una demanda concreta: va avisar la policia catalana al Govern de la possibilitat que hi hagués violència en la jornada del referèndum? Trapero, que portava hores declarant i no havia escatimat cap detall, va procedir a detallar les interioritats de les reunions entre la cúpula dels Mossos i la cúpula del Govern (<https://www.naciodigital.cat/noticia/175479/trapero/narra/al/suprem/divorci/dels/mossos/amb/govern/puigdemont>), amb Carles Puigdemont, Oriol Junqueras i Joaquim Forn. Unes reunions en les quals es va constatar el divorci entre l'executiu i la policia i el major va voler advertir de la possibilitat de "desordres públics".

Els Mossos van estar al centre del judici des del moment en què van començar a desfilars alts càrrecs del ministeri de l'Interior al Suprem. Diego Pérez de los Cobos, coordinador de les forces de seguretat durant l'1-O, i José Antonio Nieto, número dos d'Interior en el govern de Mariano Rajoy, havien atacat amb duresa la policia catalana (<https://www.naciodigital.cat/noticia/174928/rez/cobos/acusa/trapero/estar/al/costat/activitat/illegal/permeter/1-o>). Per moments, semblava que el judici no era contra els dirigents que van promoure el referèndum, sinó contra els Mossos. Per què? Perquè, segons els responsables estatals, compartida amb la Fiscalia i Vox, el cos havia estat indispensable per poder celebrar el referèndum. I, perquè fos possible, calia un grau alt de connivència amb el Govern.

El testimoni de Trapero va esmicolar aquesta versió. No només els Mossos no van col·laborar amb la votació, sinó que van fer saber en tot moment a Puigdemont i Junqueras que farien complir la legalitat espanyola. "No s'equivoquin amb nosaltres", va assegurar el major del cos davant del president, el vicepresident i el conseller Forn durant la reunió del 28 de setembre del 2017. Trapero, a banda, va detallar que la policia catalana estaria "al costat de la Constitució", i fins i tot va revelar l'existència d'un pla per detenir els membres del Govern (<https://www.naciodigital.cat/noticia/175497/trapero/revela/mossos/tenien/punt/dispositiu/detenir/govern/puigdemont/27-o>) en cas que hi hagués una declaració d'independència i la justícia espanyola els n'exigís l'arrest. Se n'encarregarien ell mateix i els principals responsables del cos, que també van desfilars pel Suprem.

Quan es va proclamar la República -sense fer-la efectiva-, Trapero ja s'havia posat a disposició del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) i de la Fiscalia. El major dels Mossos, apartat pel 155 (<https://www.naciodigital.cat/noticia/141532/govern/espanyol/destitueix/major/trapero/matinada>) i pendent del judici a l'Audiència Nacional en el qual el ministeri públic li demana 11 anys de presó, estava "incòmode" amb el referèndum, i així ho va voler manifestar en privat. Però tampoc se sentia a gust amb el comandament de Pérez de los Cobos, amb qui va mantenir topades mentre es preparava el dispositiu de l'1-O. Els Mossos van dissenyar un operatiu format per binomis que es van anar desplaçant arreu del territori a aixecar acta, i l'Estat ho va considerar del tot insuficient.

És per això que, a partir de les nou del matí i sense avisar -almenys segons la versió dels Mossos-, la Policia Nacional espanyola i la Guàrdia Civil van començar a carregar. L'exministre Zoido va espolsar-se les responsabilitats, però el seu número dos -Nieto- i Pérez de los Cobos van assumir la decisió i la van defensar. De fet, la van considerar "exemplar" davant la "inacció" de la policia catalana. A Trapero, per exemple, el van situar al costat d'una "activitat il·legal" com era el referèndum, segons la llei espanyola. El major dels Mossos va voler contrarestar aquesta visió i es va desmarcar completament del Govern quan va tenir ocasió de fer-ho davant la sala del Suprem.

Radiografia de les inquietuds

El mateix relat va desgranar Ferran López, el número dos del major durant la tardor del 2017 i que va assumir la comandància del cos quan va arribar l'article 155. La història de López inclou un episodi sense el qual no s'entendria la seva trajectòria: l'agost del 2017, arran dels atemptats a Barcelona i a Cambrils, es va desplaçar a Madrid per tenir una reunió de coordinació amb les forces estatals. Va coincidir amb Pérez de los Cobos, que li va preguntar quin paper tindrien els Mossos quan arribés el referèndum. El número dos de Trapero li va garantir que estarien al costat de la legalitat espanyola i que farien complir les resolucions judicials que es dictessin contra la votació de l'1-O.

El procés al Suprem va servir per desgranar totes les inquietuds que s'havien anat covant a la policia catalana a mida que s'acostava el referèndum. Jordi Jané, conseller d'Interior amb Artur Mas i després amb Puigdemont, va deixar el càrrec el juliol del 2017 juntament amb altres dirigents que no veien clar el camí cap a la consulta unilateral, com és el cas de Neus Munté - Presidència-, Meritxell Ruiz -Ensenyament- i Joan Vidal de Ciurana -secretari del Govern-. Per substituir Jané, l'expresident va optar per Joaquim Forn, un perfil nítidament independentista i amb experiència en l'àmbit de seguretat, tenint en compte que va liderar aquesta àrea a l'Ajuntament quan Xavier Trias va assumir l'alcaldia. El primer repte el va tenir amb els atemptats del 17 d'agost.

En declaracions públiques, Forn va indicar que els Mossos permetrien la votació. "La policia catalana hi és per servir el poble de Catalunya, i nosaltres aplicarem la legalitat. I entre aquesta legalitat hi ha poder votar l'1 d'octubre", assegurava l'exconseller en una entrevista publicada al diari *El Punt Avui* poc després de ser nomenat. Aquestes declaracions, va indicar Trapero, "confonien" la ciutadania sobre el paper de la policia (<https://www.naciodigital.cat/noticia/175492/trapero/acusa/forn/confondre/catalans/sobre/paper/del/s/mossos/1-o>) i apuntaven una "irresponsabilitat" de Forn al capdavant d'Interior. López, el 3 d'abril, va indicar que el dirigent de JxCat "tibava en sentit oposat" al dels Mossos (<https://www.naciodigital.cat/noticia/176763/numero/dos/trapero/forn/tibava/sentit/oposat/mossos/amb/1-o>). Tots dos, això sí, van certificar que Forn no va donar cap ordre política al cos.

Col·legis tancats

Una versió que l'exconseller va corroborar en el torn d'últimes paraules, quan va negar haver exigint res a la policia catalana (<https://www.naciodigital.cat/noticia/181924/forn/nega/haver/donat/ordres/mossos/afavorir/celebracio/referendum>). "Puc haver comès errors, però mai he compromès la seguretat dels ciutadans", va assenyalar Forn. El discurs del Govern és que la prioritat de la policia catalana era "garantir la convivència" -en la línia del que apuntava la interlocutòria del TSJC dictada el 27 de setembre-, però l'Estat interpretava que el primer objectiu era el d'impedir la votació. Els Mossos van tancar més col·legis electorals que no pas les forces i cossos de seguretat espanyols: durant l'1-O, en van inhabilitar 139. Es van incautar 432 urnes, 90.000 paperetes, 70.000 sobres, quatre ordinadors, un mòbil i documentació de com funcionava el procés de votació.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=Dggeg7FfcXw>

Malgrat això, el cos es va sentir entre dues legitimitats: la que emanava de la justícia, i la que sorgia de la llei del referèndum, nascuda al Parlament però immediatament suspesa pel Tribunal

Constitucional. Trapero i altres alts càrrecs del cos havien estat advertits personalment contra la celebració del referèndum, i des de l'aprovació de les normes de desconexió -els plens del 6 i 7 de setembre del 2017 (<https://www.naciodigital.cat/noticia/137733/referendum/ja/llei>) - van tallar les comunicacions amb la part política de la conselleria d'Interior. En tot cas, però, el major va voler deixar clar al Suprem que els Mossos "no acompanyaven" el projecte.

"Feu el que hàgiu de fer"

També se'n van desmarcar els comissaris Emili Quevedo i Manuel Castellví, que van participar amb López i Trapero en les reunions clau de finals de setembre del 2017 i van insistir que Forn no els havia donat ordres. "Feu el que hàgiu de fer", els va traslladar Puigdemont en privat. L'exconseller, això sí, va reunir tot el seu personal el 26 d'octubre, un dia abans de la declaració de la independència, per dir que no seguiria en el càrrec: bé perquè es convocarien eleccions -opció finalment descartada- o bé perquè s'aplicaria el 155. Ho va relatar amb cruesa el seu advocat, Xavier Melero, en les conclusions.

La distància entre el cos i els responsables polítics d'Interior es va fer insalvable la tardor del 2017 i no s'ha curat

La distància entre el cos i els responsables polítics d'Interior es va fer insalvable la tardor del 2017 i no s'ha curat. Forn va rebre amb tristor la declaració de Trapero, amb qui no van creuar la mirada en cap moment. I la inestabilitat als Mossos, que han tingut quatre comissaris en menys de dos anys, exemplifica que els efectes del referèndum i de l'aplicació del 155 encara no s'han acabat de pair. Trapero espera l'arribada del procés a l'Audiència Nacional per conèixer quin serà el seu futur judicial, però la seva figura ja és lluny del major que va saltar a la fama després dels atemptats del 17-A.